

Tog‘ay Murodning hayoti va ijodi.

“Yulduzlar mangu yonadi” asari.

Fan- O‘zbek tili

O‘qituvchi- Kamaliddinova
Nigora Sirajiddinovna

REJA:

1

- Tog‘ay Murodning hayoti va ijodi

2

- Tog‘ay Murodning asarlari

3

- “Yulduzlar mangu yonadi” qissasi

4

- Topshiriqlar ustida ish

Tog‘ay Murod

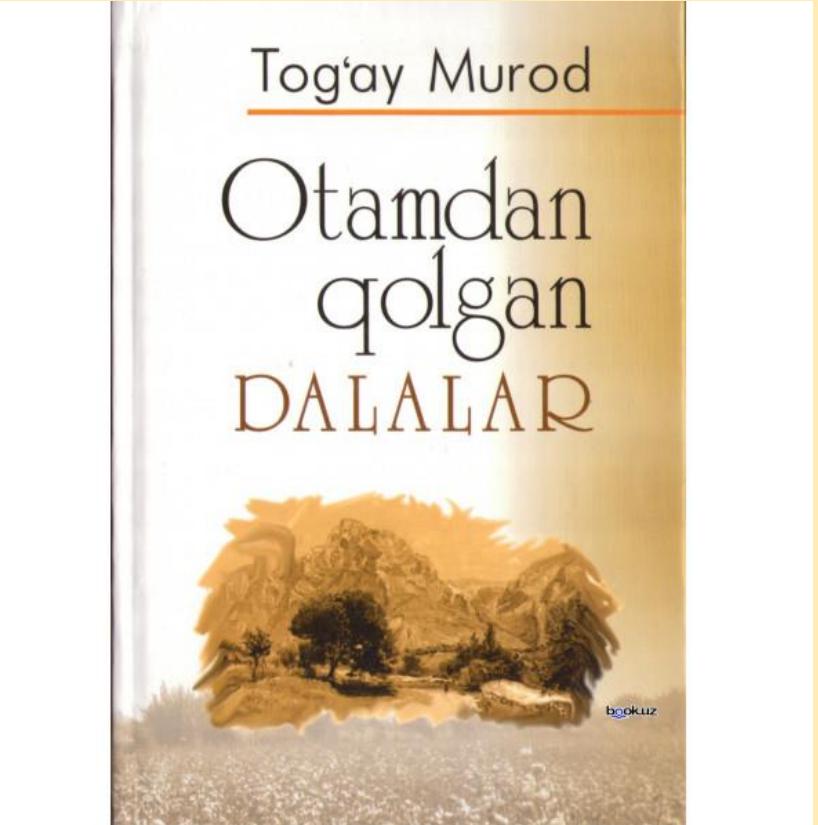
(1948-2003)

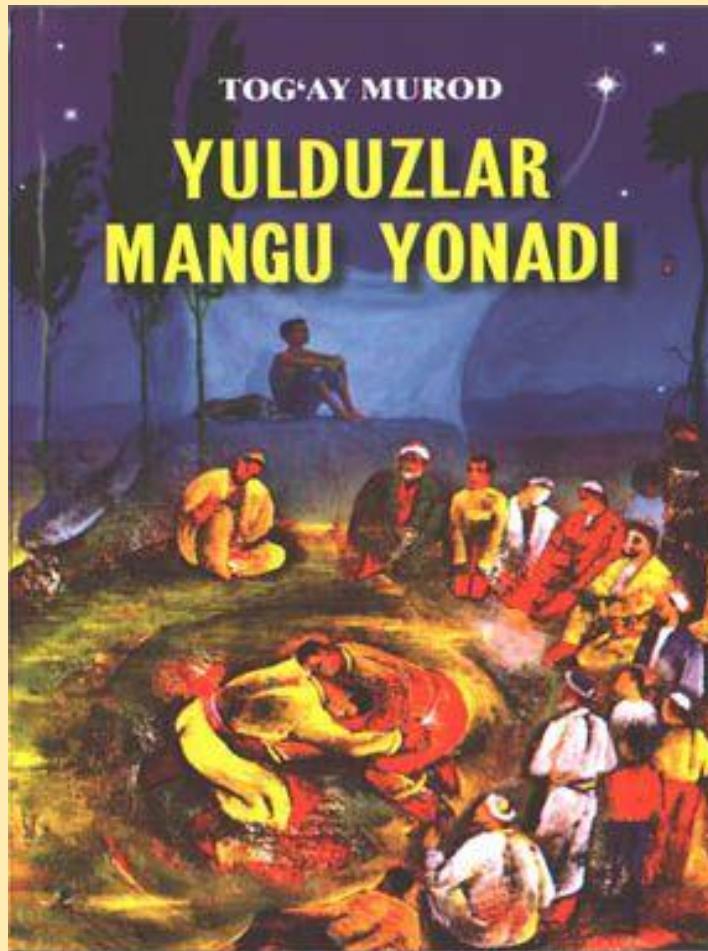
Iste’dodli adib Tog‘ay Murod 1948-yili Surxondaryo viloyati Denov tumanining Xo‘ja-soat qishlog‘ida dunyoga kelgan. O‘zi tug‘ilib o‘sigan qishlog‘idagi o‘rta maktabni tugatgach, Toshkent Davlat universitetining jurnalistika fakultetida tahsil olgan.

U «Yulduzlar mangu yonadi», «Ot kishnagan oqshom», «Momo yer qo‘srig‘i», «Oydinda yurgan odamlar» qissalari, «Otamdan qolgan dalalar» romanlarini yaratgan.

TILAME

TIAME

Adib o‘zining ilk «Yulduzlar mangu yonadi» qissasida o‘zbek milliy kurashi haqida hikoya qilgan bo‘lsa, «Ot kishnagan oqshom» qissasida uloqchi chavandozlar hayotini tasvirlagan. Undagi bosh qahramon Tarlon nomli ot timsolida bir olam insoniy ezgu tuyg‘ularni tasvirlagan.

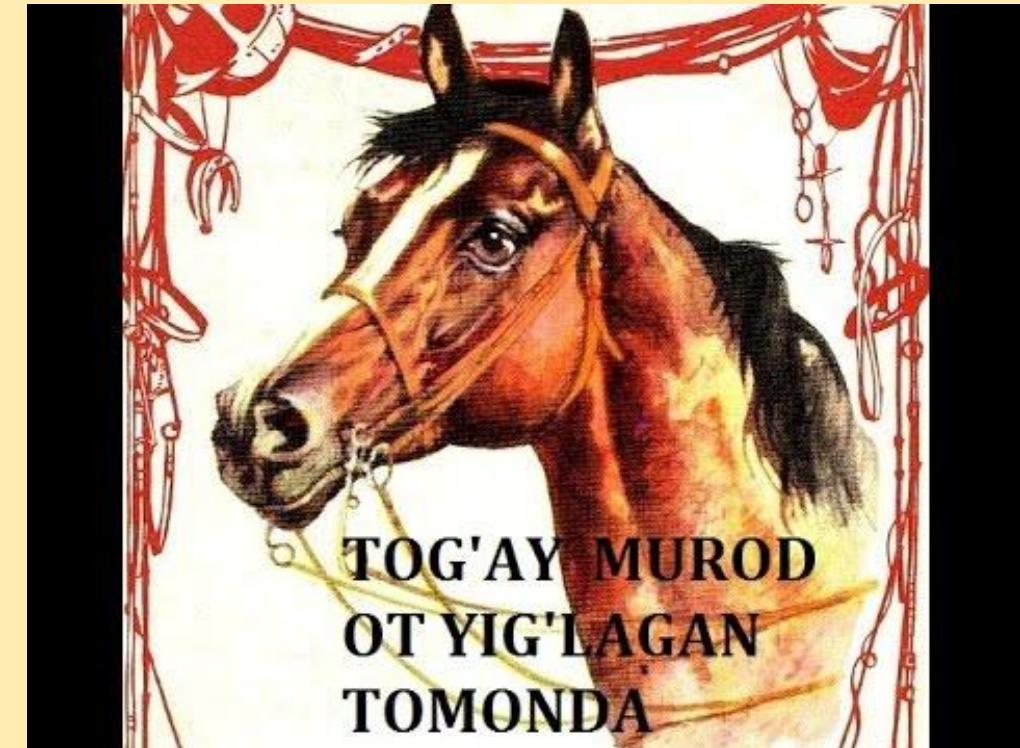
Yozuvchi «Oydinda yurgan odamlar» qissasidagi bosh qahramonlar Qoplon bilan Oymomolarning farzand ilinjida o‘tkazgan iztiroblarga to‘la hayoti misolida insondagi ilohiy mehrni ulug‘laydi.

«Momo yer
qo'shig'i»da esa ona
zamindan ajralib qolgan,
ona Vatanda yashab turib,
el-yurt tuyg'usidan
mahrum bo'lgan va
oqibatda mustabid tuzum
mafkurasi qurbaniga
aylangan ijodkor shaxs
obrazini mahorat bilan
umumlashtiradi.

Unga 1999-yili
«O'zbekiston xalq
yozuvchisi» unvoni berilgan.

Tog'ay Murod 2003-yilda
vafot etgan.

TILAME

Yulduzlar mangu yonadi *(qissadan parchalar)*

TILAME

Bo‘ri polvon davradan xursand: janjal-araz yo‘q. O‘zini taroziga solmay olishyapti.

Ana, xo‘jasoatlik Sadir polvon sho‘rchilik Ro‘zi polvonni yelkasidan oshirib urdi. Ro‘zi polvon o‘rniga Maksim polvon degan chiqdi.

Sadir polvon:

- E, u sport masteri, chiqmayman, - deya turib ketdi.

Maksim polvon sambo kurashi bo‘yicha sport ustasi ekani chin bo‘ldi. Bo‘ri polvon xo‘jasoatliklarga:

- Chiqinglar-da endi! - dedi.

Amir polvon:

- E, polvon bova, master sportga teng kep bo‘ladimi? - dedi. Davraga kirib, xo‘jasoatliklarga ovoz berdi:

Amir, Tilovberdini berman yubor! Tilovberdi, munda ke! - dedi.

Shunda, davraga Bo‘ri polvonning o‘g‘li Tilovberdi chiqib keldi. Bo‘ripolvon o‘g‘lini tirsagidan yetaklab, bakovul ro‘parasiga o‘tirg‘izdi. Sho‘rchiliklar ko‘nishga ko‘ndi-yu, Maksim polvon rozi bo‘lmadi.

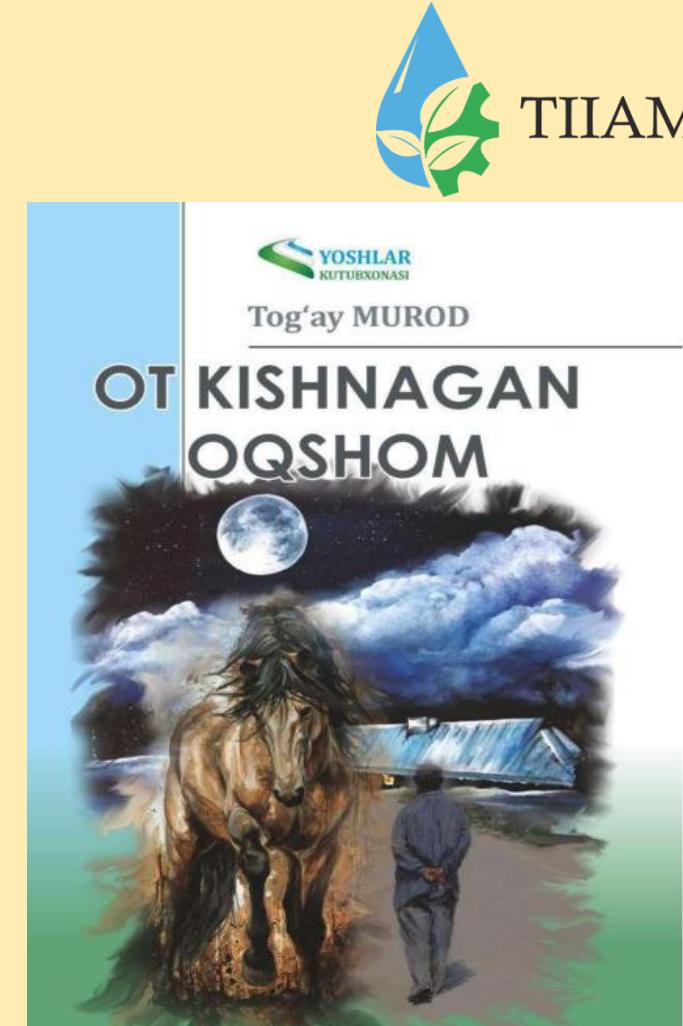
- Tilovberdining vazni og‘ir, chiqmayman, - dedi.

Bo‘ri polvonning zardasi qaynadi.

- Nima, endi davraga taroziga tortib chiqaraylikmi? - dedi. - Ko‘rib turibsan, bo‘yi basti sendan ziyod emas, chiqa berda! Chiq-e, ota-bovamiz tarozisiz olishgan!

- E, chiq-e, Maksim-e, yiqilsang yer ko‘taradi-da! - dedi sho‘rchiliklar.

Polyonlar fotiha olib ketdi.

TIIAME

Bo‘ri polvon ich-ichidan zil ketdi. O‘zi bilan o‘zi gapirishdi.

Biz polvonlik maktabida o‘qimadik. Polvonlik bizga otameros. Pushtdan pushtga, qondan qonga o‘tib kelyapti. Polvonlikning ko‘zga ko‘rinmas, til bilan tushuntirib bo‘lmashunday sirlari borki, buni faqat tomirida polvonlik qoni borlargina biladi. Biz bilamiz!

Bu sirlar hech bir kitobda yo‘q!

Mana, mening o‘zim. Surxon vohasida mendan yiqilmagan polvonning o‘zi yo‘q! O‘sha maktab ko‘rgan sport masterlariyam yag‘rinimdan oshib ketdi!

Xalq nimasi bilan xalq?

O‘zining urf-odatlari bilan xalq! Ota-bobosidan qolgan milliy an’analari bilan xalq! Ko‘p urf-odatlarimizni birovlar... birovlar o‘ziniki qilib oldi! Shunday keta bersak, hademay... o‘zimizni-da boy berib qo‘yamiz!

TIIAME

Bu yog'i kamday, ne-ne nimalarimizni eskilik sarqiti deb yo'q qildik. ... Sariosiyodagi o'sha davrada Bo'ri polvonga teng topilishi qiyin bo'ldi. Davra egalari talvasada qoldi.

Bordi-yu, Bo'ri polvonga talabgor bo'lmasa, sariosiyoliklar denovliklar- dan qoyil bo'ldi, bo'ladi. O'z uyida qoyil bo'lish, mag'lub bo'lishdan-da yomon bo'ladi!

Shunda, davraga yoshgina bir yigit chiqib keldi. Bo'ri polvonga talabgor bo'ldi.

Davra egalari shundagina yengil nafas oldi.

Bo'ri polvon yosh polvonga mensimay-mensimay qaradi.

TIIAME

Bo‘ri polvon bilan Ismoil otli bu yosh polvonga bir g‘unajin, yana bir qancha mayda zotlar qo‘yildi.

Bo‘ri polvon Ismoilni ko‘zga ilmay-ko‘zga ilmay davra aylandi. «Tayyor osh-ku»... - deya o‘zidan ketdi.

Oqibat... Bo‘ri polvon... Polvon nomini olgandan buyon umrida birinchi marta yelkasi yer ko‘rdi!

Qanday yiqildi - o‘zi-da bilmadi!..

Ko‘zlarini ochsa... osmon to‘la yulduz bo‘ldi!..

Bo‘ri polvon yelkasi yerga tekkani elga yoyildi. Bo‘ri polvon nomi bilan g‘ururlanib yurmishlar ichi achiy-achiy bosh chayqadi.

Тоғай Муроддининг сўнгги сурати. 2003 йил.

Тоғай Мурод шахсий фотогарифи | www.zyouz.com

TIIAME

Bo‘ri polvon el orasida bosh ko‘tarolmay qoldi. Uyidan ko‘chaga chiq- may qoldi.

Keyin, o‘sha yosh polvonni ta’qib etib boshladı.Qayerda to‘y bo‘lsa, poylab bordi.

Ammo yosh polvon Bo‘ri polvon nomini eshitiboq, rad qila berdi. Ismoil otli bu yosh polvon dovrug‘i butun vohaga yoyildi.

Kimsan - Bo‘ri polvon yelkasini yerga tekkizgan Ismoil polvon!

Ismoil polvon bu nomni umrbod saqlab qolmoqchi bo‘ldi. Shu bois, Bo‘ri polvon davraga kelibdi, desa bo‘ldi, indamay ketib qola berdi.

Bo‘ri polvon Ismoilni tinmay ta’qib eta berdi. Bo‘ri polvon davralarga o‘ziga xos dabdaba bilan bordi. Ismoil Bo‘ri polvonni ko‘rdi. Davraga chiqmadi.

TIIAME

U endi mug‘ambirlik yo‘liga o‘tdi.

Termizda bo‘lmish bir to‘yga juda kech bordi.
Mashina kabinasida davraga qarab o‘tirdi.

Davra oxirida bakovullar boshqa katta polvon yo‘q, deyishib, kimsan, Bo‘ri polvonday polvon yelkasini yerga tekkizgan Ismoil polvonga jar soldi.

Ismoil polvon davrani bir aylanib, o‘zini ko‘rsatdi.

Xuddi shu vaziyatni ikki oydan buyon angg‘ib yurmish Bo‘ri polvon kabinadan sakrab tushib, davraga kirdi.

Ismoil polvon arosatda qoldi.

Chiqayin desa - Bo‘ri polvon, chiqmayin desa - bakovul jar solib bo‘ldi.

Bo‘ri polvon davraga kirdi.

Ismoil polvon-da sakrab davraga tushdi.

Polvonlar bir-biriga quloch otib kela berdi!

Bo‘ri polvon Ismoil polvon yoqasidan ushlab, ichidan chil berdi. Jon-jah- di bilan ketiga burdi. Shunday shiddat bilan burdiki, Ismoil polvon o‘zini o‘ngga-da, chapga-da ololmadi.

Bo‘ri polvon g‘oyatda tezlik bilan chilini chiqarib oldi. Chap oyog‘ini yoniga to‘shadi. Ismoil polvonni davra o‘rtasiga sermab yubordi.

- Yo, otam!.. - deya hayqirdi.

Ismoil Bo‘ri polvon to‘g‘onoq oyog‘i ustidan oshib, davra o‘rtasiga chalqancha tushdi!

Ismoil polvon yulduz sanadi!..

Lug‘at

chalqancha - на спине, вверх лицом

sarqit- здесь: пережиток

talabgor- желающий

mug‘ambir- лукавый, хитрый

Matn yuzasidan savol va topshiriqlar:

1. Bo‘ri polvon mehmonlar oldida nima uchun izza bo‘ldi?
2. Bo‘ri polvon kurashda yutqizishining sabablari nimada?
3. Ismoil nimaga Bo‘ri polvondan qochib yurdi?
4. Bo‘ri polvon qanday qilib maqsadiga erishdi?

TIIAME

TILAME

Tog`ay Murod

TIAME

Uy vazifasi. «Yulduzlar mangu yonadi» qissasini o‘qing

E‘tiboringiz uchun
rahmat!